

“L'amatgeria és un robatori al pagès”

L'historiador maonès
Andreu Murillo rebrà
el mes vinent el premi
Maria Lluïsa Serra
del Consell de Menorca
en reconeixement
a la seva feina en
defensa del patrimoni
històric i artístic
de la seva illa
i de les Balears.

Nascut a Maó el 22 de juny de 1930, Andreu Murillo és l'historiador per antonomàsia, un home amb una gran diversitat d'interessos culturals que ha esdevingut també durant molts anys un dels punts de referència obligats de la cultura de signe progressista i catalanista. Llicenciat en Filosofia i Lletres per la Universitat de Barcelona, especialista en història moderna i contemporània, va exercir de mestre d'ensenyança primària a Girona, primer, i a Maó fins a la seva jubilació. Murillo fou també secretari de l'Ateneu de Maó en els anys seixanta, conseller de Cultura del Consell insular de Menorca en els anys de la preautonomia (1979-83), etapa en què també va formar part del Consell General Interinsular, i va intervenir directament en la ponència redactora de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears. Premi Ramon Llull 2001 a les Lletres, Murillo rebrà el proper mes de maig el premi Maria Lluïsa Serra del Consell de Menorca per la seva defensa, com a historiador, del patrimoni de l'illa.

— Amb quina faceta és quedaria de vostè mateix: d'ensenyant, d'historiador, d'home d'acció, d'activista per la cultura catalana...?

— Amb l'ensenyament, sens dubte. Miri, la qüestió és que les persones que es dediquen a l'ensenyament tinguin il·lusió per fer la seva feina. I a mi no me n'ha faltat, d'il·lusió. Vaig descobrir que m'agradava l'ensenyança quan vaig fer un curs sencer de pràctiques. A la vegada que estu-

diava per lliure, vaig estar de mestre en pràctiques a l'escola de Sa Gra-duada, al terme de Maó. Vaig entendre que aquella era una feina que tenia una importància molt grossa, i més en un moment en què el magisteri es trobava bastant devaluat. Bé, no sols el magisteri: tota la societat ho estava. Les persones que exercien un càrrec de responsabilitat havien de ser d'un determinat color i comportar-se d'una manera determinada. No volia passar per tot allò. L'escola estava controlada pel rector, pel delegat del Frente de Juventudes, per l'alcalde, per la secció administrativa, etcètera. O sigui, que era una autèntica filigrana la feina que s'havia de fer en aquells moments. I no era jo només. Érem altres mestres també. I com que la cosa s'havia d'acabar, es va acabar. I la mort de l'avi (Franco) va ser celebrada. Sempre ens vàrem mantenir a primera línia.

— Hi ha qui diu que és vostè un poc anticlerical...

— Jo no he estat mai anticlerical. Allò que crea l'anticlericalisme és el clericalisme. De la mateixa manera que la intransigència de l'Església ha provocat que molta gent es fes enfora, el clericalisme com a tal ha creat anticlericalisme, que no és un decantament, és una guerra viva. No he estat mai anticlerical, però tampoc no he estat clerical.

— Com a investigador de la història, creu que la història local ha estat menyspreada?

— Miri, de la història local sempre se n'ha fet una cosa una mica d'estar

per casa, de poca importància, mentre que la història local és, precisament, la base de la qual se poden servir la resta d'historiadors que fan la història general. Per exemple, una història tan general com és *Espana como nación*, feta per la Reial Acadèmia de la Història, és un nyap com un temple. És una història general de tot Espanya, per tant, ho abraça tot i ho sap tot. Això és una falsetat total. La història local no és la història que estudia l'anècdota ni la història que estudia només les coses simpàtiques, que fan pàtria. Deixem-ho córrer.

A més, el nacionalisme, no el nacionalisme entès com el de l'estat-nació, sinó el nacionalisme en general, no és una cosa que puguem fonamentar massa en la història. Els nacionalismes apareixen a partir de la revolució francesa, diguem-ho d'aquesta manera, i les estructures d'un pensament nacionalista són unes estructures no tan historicistes sinó més aviat de caràcter sociològic. És a dir, el nacionalisme és més aviat un fenomen sociològic que no un fenomen històric. No podem anar a cercar el nacionalisme dels menorquins a l'edat mitjana, a l'època de la conquesta de Menorca, quan ve aquí bona gent de catalans, en expressió de Ramon Muntaner. Miri, a mi els autors que més m'han agradat són gent com en Josep Fontana, que és un historiador com un temple, o d'altres que no són catalans, com en Pierre Vilar, que ha estat un d'aquells que puc admetre com un dels meus mestres. Aquests historiadors han posat les pedres dels fonaments d'una historiografia que no teníem. I aquí, a Menorca, menys encara, perquè estam al cul del món, com va dir un bisbe que va venir destinat l'illa.

—Es considera un intel·lectual de carer, en certa manera?

—He fet moltíssima feina d'investigació, de consultes, i he arribat a una sèrie de conclusions. El meu problema és que he publicat poc. I ho he fet perquè mai no he estat satisfet amb la feina que feia. Ara, per exemple, m'he posat a posar ordre en els papers que tinc sobre la Guerra Civil.

ÚLTIMA HORA, MENORCA

"El nacionalisme no és una cosa que es pugui fonamentar gaire en la història; és més un fenomen sociològic que no un fenomen històric."

“La història local no és la història que estudia només l'anècdota ni les coses simpàtiques, de fer pàtria”

Fa por. Tinc multitud de fotocòpies que em permetran, si visc cinquanta anys més, de fer una obra preciosa.

—Encara no s'ha escrit la veritable història de la Guerra Civil de Menorca?

—No, de cap manera. Miri, perdoni'm que no li contesti directament, però és que la història... Li posaré un cas: tinc un llibre sobre el tema des Mercadal, on parlo de l'amtgeria. I miri, que em diguin avui encara que el millor sistema que hi ha per a Menorca és el de l'amtgeria... El sistema d'amtgeria és un robatori al pagès. Però qui ho diu, açò, no és pas el pagès. El pagès calla. Aquí tenim una dita que diu: “A Binifadet (Binifadet és un lloc del terme de Sant Lluís) fan i callen. I els pagesos han fet açò sempre. Els propietaris han fet la propaganda i les ostentacions. L'amtgeria és un sistema que apareix a finals del segle XVIII. És

multisecular, diuen..., *multifava!* Els pagesos eren els posseïdors de les terres. Amb tot açò, li vull dir que moltes coses s'han anat dient i repetint, i quan un ha començat a analitzar a fons què era el que succeïa...

—Vostè va intervenir en la discussió sobre l'Estatut d'Autonomia. Què en pensa, de la proposta d'Estatut del PP?

—Esper que el PP faci un Estatut d'Autonomia que serveixi per qualque cosa més que per engreixar els hotelers de Mallorca. Crec que als polítics del PP els hem de baratar el meló a tots. La seva interpretació del concepte de política impedeix que puguin fer res de bo per al poble. El PP defensa una economia destructiva. Però, miri, no tinc cap esperança que l'Estatut d'Autonomia tingui cap valor.

Carles Marquès